

Fremmer fastsetting av standarder innovasjon?

Eric Iversen ser på den nye håndboken for innovasjon og standarder, en samling artikler som viser hvordan standarder er med på å forme innovasjonsprosessene på en rekke samfunnsområder.

ERIC IVERSEN,
forsker, NIFU
eric.iversen@nifu.no

Endelig har det kommet en omfattende bok om forholdet mellom innovasjon og standarder. Dette er en langt viktigere og mer interessant bok om temaet enn man skulle tro. Standarder høres jo like spennende ut som bruksanvisninger. Dessuten oppfattes standarder og innovasjoner gjerne som motpoler: Standarder forbindes med stabilitet og konformitet, innovasjon med nyskaping og dynamikk.

Men inntrykket er misvisende. Standardisering befinner seg i hjertet av innovasjonsprosessen, i overgangen fra myldringen av nye ideer (search) til fremveksten av utbredte løsninger (selection). *The Handbook of Innovation and Standards* (Edward Elgar: 2017) redegjør for hvordan og hvorfor fastsetting av standarder har blitt en viktig del av innovasjonssystemet.

Den viser at forholdet mellom standarder og innovasjon er motsetningsfylt, at det innebærer en delikat balansegang, og at det særlig i enkelte bransjer blir stadig mer aktuelt.

Standarder kan både hemme og fremme innovasjon

På den ene siden ser vi at dårlige standarder kan avskjære innovasjonsprosesser snarere enn å fremme dem. På den andre siden ser vi at mange av innovasjonene vi bruker til daglig, har kommet fram i spenningsfeltet mellom standarder og nyskaping.

Internett og smarttelefoner er kjente eksempler, ikke bare på teknologier, men på økosystemer som ikke hadde eksistert uten standarder.

Boken går dypere og viser at standardiseringsprosesser omfatter alt fra bilproduksjon til transportsystemer, fra anleggsbransjen til helsesektoren, fra finans til transport, med mer.

Utgivelsen av en håndbok om temaet underbygger betydningen dette motsetningsfylte forholdet har i innovasjonssystemet. Standardiseringsaktiviteter og standarder er flertydige, det samme kan sies om innovasjon. Samtidig er både måten standardiseringsaktiviteter er organisert på og hvordan innovasjon pågår, preget av endring. Boken skuer tilbake på de siste 40 år og gir en nyttig empirisk og teoretisk presentasjon av forholdet mellom standarder og innovasjon.

Boken peker på en rekke tendenser som formodentlig vil gjøre temaet mer aktuelt i tiden som kommer. Det inkluderer tekniske faktorer (blant annet teknologiens økende kompleksitet, fremveksten av Internet of Things, førerløse biler, osv.), industrielle forhold (overgang til grønne teknologier, tjenesteøkonomien, økende internasjonal handel) og ikke minst politiske sammenhenger (for eksempel regionalisering av Europa).

Håndboken ser altså framover samtidig som den ser bakover. For å gjøre dette samler den en rekke etablerte observatører, fra ulike deler av akademia og ikke minst

fra det praktiske arbeidet med å fastsette standarder. Boken kan like godt leses som et narrativ som brukes som et oppslagsverk.

Fire deler: fra teori til praksis

Innledningen er nyttig. Den presenterer bokens motivasjon, gjennomgår grunnleggende begreper, bokens struktur og bokens innhold. Boken består av 20 kapitler som er fordelt på fire bolker, som også kan leses hver for seg.

a. Den første bolken gjennomgår det teoretiske, historiske og empiriske grunnlaget knyttet til forholdet mellom standarder og innovasjon. Her vil jeg trekke fram Hawkins kapittel (4), som er en fremragende gjennomgang av standarder, innovasjonssystemer og policy. Noe av underlaget kommer fra bilindustrien.

b. Den andre bolken fokuserer på standardiseringens rolle i ulike sammenhenger (industri, kunnskapsintensiv og «smart industri», tjenestesektoren) og ulike problemer som kan dukke opp (spesielt konflikten mellom standarder og patenter). Det er vanskelig å velge, men både Steinmuellers kapittel om plattformer og standarder og Tasseys om standarder og «expansion paths» i høyteknologiske industrier er usedvanlig godt funderte presentasjoner som dessuten peker mot policyrollen.

Kapitlene i bolk 3 utforsker standardiseringens rolle i spesifikke kontekster (transportsystemer, nanoteknologi og digital TV). Hudson og Orviska beskriver

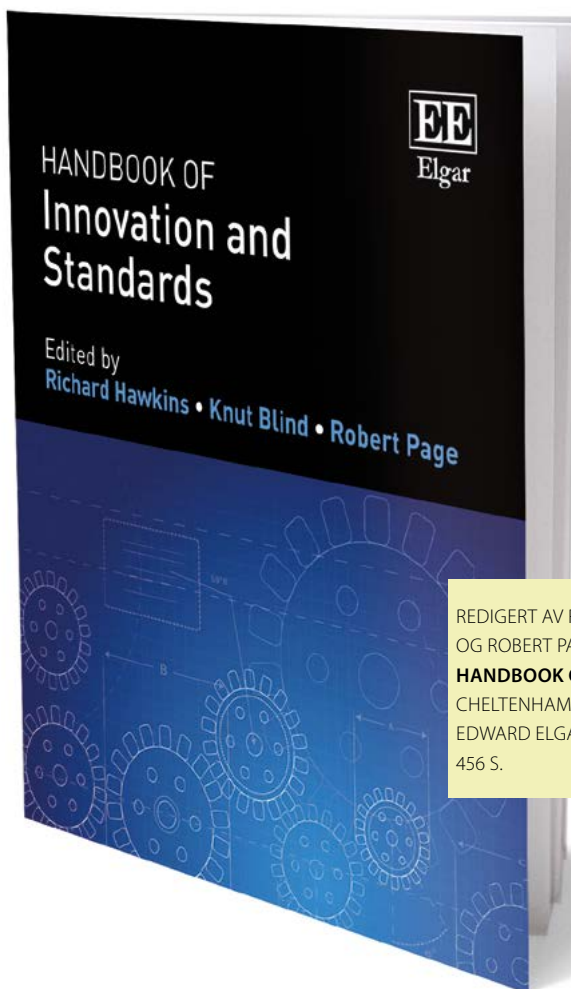

for eksempel hva som motiverer enkelte bedrifter til å bruke standarder.

Her vil jeg også trekke fram mitt eget kapittel – «Standards and technological substitution» – som utforsker standardiseringens rolle i teknologisk disseminering generelt, og hvordan den begynner å bli brukt til å fremme opptak av bærekraftige systemer. Eksemplet følger opp eksemplet med bensinbiler (se Hawkins) som utkonkurrerte elbiler for ca. 100 år siden. Kapitlet ser nå på hvordan standardisering, sammen med andre offentlige virkemidler, brukes til å tilrettelegge for at elbilen igjen kan konkurrere med markedets standard, bensinbilen.

Den siste delen består av perspektiver fra praksis og fra industrien og tilfører håndboken et unikt perspektiv. Denne bolken er praktisk anlagt. Pages kapittel følger opp sporet om grønne teknologier og fokuserer på implementering av grønne standarder. Det er imidlertid det avsluttende kapitlet om standardisering, innovasjon og virkelighet som skiller seg ut. Cargill ser tilbake på en lang karriere med ansvar for standardisering i en rekke amerikanske IKT-konsern. Næringslivsperspektivet som presenteres her, er forfriskende. Her finner vi godt begrunnede implikasjoner og anbefalinger for policymakere og lærdommer for oss andre også.

Alt i alt er håndboka en interessant gjennomgang av et viktig tema som blir stadig mer aktuelt. Det er mye materiale her som kan være nyttig både for akademikere og for policymakere.

REDIGERT AV RICHARD HAWKINS, KNUT BLIND
OG ROBERT PAGE:

HANDBOOK OF INNOVATION AND STANDARDS
CHELTENHAM 2017
EDWARD ELGAR PUBLISHING, ISBN: 9781783470075
456 S.